

การพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล
INNOVATION DEVELOPMENT TO INCREASE THE POTENTIAL OF GRASSROOTS ECONOMY IN THE
METROPOLITAN PROVINCES

ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง

Duangrit Benjathikul Chairungruang

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

Email: duangrit12345@hotmail.com

Received 11 October 2022; Revised 12 June 2023; Accepted 31 August 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้นำกลุ่มอาชีพเศรษฐกิจฐานราก จำนวน 20 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล ควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมระยะยาว ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากร่วมกับภาครัฐ พัฒนาศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการฐานรากให้แก่คนในชุมชน พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีทักษะ มีความรู้ความสามารถ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีความพร้อมรับมือในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และนวัตกรรมชุมชน การสร้างองค์ความรู้จากชุมชน นำวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นทุนของชุมชนมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล พบว่า ยังขาดการรวมกลุ่ม ขาดความรู้ในการพัฒนานวัตกรรม การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและมีความโดดเด่น และ 3) แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล พบว่า ควรสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฝึกอบรมความรู้ให้แก่คนในชุมชน สนับสนุนด้านงบประมาณ และการจัดหาตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้าให้มีหลากหลายมากขึ้น

คำสำคัญ: นวัตกรรม; ขีดความสามารถ; การเพิ่มศักยภาพ; เศรษฐกิจฐานราก; จังหวัดปริมณฑล

Abstract

This research objectives were 1) to study the innovation development to increase the potential of grassroots economy in the metropolitan provinces, 2) to study the problems and obstacles of the innovation development to increase the potential of grassroots economy in the metropolitan provinces, and 3) to study the suggestions for the innovation development to increase the potential of grassroots economy in the metropolitan provinces. It was a qualitative. Key informants were relevant government agencies and the leaders of the grassroots economy of 20 people were purposive selection. The research tool was an interview form. The data were analyzed by content analysis and descriptive conclusions were drawn.

The results found that 1) the innovation development to increase the potential of the grassroots economy in the metropolitan provinces consisted of the government policy, long-term promotion policies and measures should be formulated, encouraged communities to participate in planning, the development of the grassroots economy with the government sector, developed the potential of entrepreneurial foundations for people in the community, developed the potential of community leaders to have visionary leadership became a leader of change, skilled, knowledgeable, developed the potential of the community to be ready to cope with the economic development activities of the community, collaborated with educational institutions to participate in the learning process of the community and community innovation, built knowledge from the community to be a treasury of knowledge or a treasury of wisdom in order to be conveyed to the people in the community, promoted the use of local culture, which was the capital of the community, to be used as a tool for developing community products, 2) the problems and obstacles in the innovation development to increase the potential of the grassroots economy in the metropolitan provinces was found that most of people in the area did not understand economic philosophy, lacked of integration inability to access funding sources, lacked of knowledge in innovation development and the use of innovation and technology to operate Insufficient production resources. The products produced were not outstanding and lacked of government budget support, and 3) the approach to develop innovation capabilities to increase the potential of the grassroots economy in the metropolitan provinces, it was found that the new generation should be encouraged to play a greater role, promoted and supported the utilization of community resources, built a learning community, training knowledge on innovation development for people in the community, financial support and access to low-interest capital, found a market to sell the product and development of online marketing channels.

Keywords: Innovation; Increase; Potential; Grassroot Economy; Metropolitan Provinces

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ปัญหาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความยากจนและความเหลื่อมล้ำในจังหวัดปริมณฑล โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรและแรงงานทั่วไป ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยและไม่มั่นคง โดยในปี 2560 มีประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและแรงงานทั่วไปคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.5 และอาชีพอิสระร้อยละ 35 ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้น้อยที่สุด โดยส่วนมากประสบปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงที่ดินทำกิน การเข้าถึงแหล่งทุน ขาดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการวางแผนการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ รวมทั้งยังมีพฤติกรรมขาดการออมและมีแนวโน้มจะมีหนี้สินที่สะสม เรื้อรัง การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นความคาดหวังในการที่จะคิดหาวิธีจัดการแก้ไขความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเศรษฐกิจฐานรากจึงมีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพ กระจายรายได้ และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mangkhang, et al. (2016) กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพของชุมชนจะต้องให้พลังอำนาจกับชาวบ้านเป็นกลไกหลักในการพัฒนาความยั่งยืนเชิงพื้นที่ในการสนับสนุนเสริมสร้างศักยภาพเพื่อที่จะทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรชุมชนและเกิดสำนึกสาธารณะว่าได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างแท้จริง

การขับเคลื่อน “เศรษฐกิจฐานราก” ถือเป็น 1 ใน 12 นโยบาย “ประชารัฐ” ที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้ความสำคัญมีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนมีความสุข และมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน จึงเรียกว่า “นโยบายเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ” เศรษฐกิจฐานราก คือระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้ง สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน นอกจากนี้ เศรษฐกิจฐานรากจะต้องมีแนวทางการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นให้ครบวงจรมากที่สุด มีการสร้างทุนและกองทุนที่เข้มแข็ง มีการผลิตพื้นฐาน การแปรรูป การบริการ การตลาด การผลิตอาหาร และความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับคนในพื้นที่อย่างพอเพียงและพัฒนาเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือเป็นธุรกิจของชุมชน (News agency, Department of Public Relations, 2018) “เศรษฐกิจฐานราก” คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มิใช่เป็นเฉพาะเศรษฐกิจแนวตั้งแบบปัจเจกแต่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือเกิดโอกาสและความสัมพันธ์ที่ระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่น ๆ และภายนอก (Community Organization Development Institute, 2020) ในปัจจุบันมีการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในหลายพื้นที่ซึ่งอาจดำเนินการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน กลุ่มในชุมชน หรือรูปแบบอื่น ๆ อีกทั้งที่ผ่านมายังได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในหลายด้าน ทั้งด้านการส่งเสริม

อุตสาหกรรมในชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน และการส่งเสริมเกษตรแปรรูปโดยชุมชน (Kanchana Rodkaew, Puchong Senanuch, and Ronarong Chandai, 2021)

การพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดปริมณฑลใน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินโครงการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากไปยังพื้นที่อย่างทั่วถึง เพื่อไปสู่เป้าหมายสูงสุด นั่นก็คือ การอยู่ดีกินดีของประชาชน เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีความสุข และมีรายได้เพิ่มขึ้น (Working group on grassroots economic development and Pracharath, 2017) อย่างไรก็ตามหากกล่าวถึงภาพรวมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก ทั้งปัญหาเรื่องความพร้อมของทั้งภาครัฐและประชาชน รวมไปถึงการขาดผู้นำชุมชนที่มีอุดมการณ์ เสียสละ และเข้มแข็ง (Thawinwadee Burikul, 2009; Kowit Puangngam, 2007)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล โดยทำการศึกษาบริบทของการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพ เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานราก และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานราก เพื่อนำไปสู่แนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากที่เหมาะสมให้กับจังหวัดปริมณฑล ให้เกิดความเข้มแข็งและความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล
- 2) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจฐานราก

ประเวศ วะสี (2558) กล่าวว่า เศรษฐกิจฐานราก คือ ฐานของประเทศถ้าฐานแข็งแรงจะรองรับประเทศทั้งหมดให้มั่นคง ถ้าเศรษฐกิจฐานรากกับเศรษฐกิจมหภาคเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลกัน จะเกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการ สมดุล ยั่งยืน และก้าวหน้า ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากอยู่ที่การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ และความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน โดยการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เป็นรูปธรรมของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน ระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นการพัฒนาที่ย้อนกลับไปที่ชนบท สร้างการเติบโตจากภายในที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีความพร้อม และเป็นไปด้วยความสมัครใจ เป็นการพัฒนาโครงการที่เกิดจากศักยภาพของชุมชน และก่อให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืน โดยการเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรของรัฐ ท้องถิ่น และจังหวัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนานวัตกรรมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนโครงการแก้ไข ปัญหาความยากจน (กช.คจ.) ประจำหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้านเพื่อให้แต่ละชุมชน สามารถใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาอาชีพ โดย

รัฐบาลให้การสนับสนุนองค์ความรู้การเข้าถึงแหล่งทุน และพัฒนาขีดความสามารถการพัฒนานวัตกรรมในการประกอบอาชีพ โดยกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ บูรณาการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Economic Promotion Service Center, Mueang Chumphon District, 2018)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรม

Taylor (2002) กล่าวว่า งานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอนาคตที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง Gulick and Urwick (1937) เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารชื่อว่า “POSDCORB” ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร 7 ประการ คือ 1) Planning การวางแผนเป็นการวางแผนเค้าโครงการกรรมซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) Organizing การจัดองค์การเป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน เป็นกรม กอง หรือแผนกโดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน 3) Staffing การจัดบุคลากรปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั่นเอง 4) Directing การอำนวยการเป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ การจูงใจ และการตัดสินใจ เป็นต้น 5) Coordinating การประสานงานเป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงาน มีความต่อเนื่องกัน 6) Reporting การรายงานเป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน และ 7) Budgeting การงบประมาณ เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงาน การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

3. แนวคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถ

ยงยุทธ ทศยง (2556) ขีดความสามารถ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (1) ขีดความสามารถขององค์การ (Organization Competency) หรือสมรรถนะขององค์การ (Organization Capability) คือ สิ่ง que แสดงให้เห็นว่า องค์การมีความสามารถหลักในการดำเนินธุรกิจ หรือกิจกรรมขององค์การอย่างไร และจะทำอะไร เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ขององค์การ เป็นต้น และ (2) ขีดความสามารถของบุคลากร (Human Competency) คือ พฤติกรรมการแสดงออก การใช้องค์ความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน และการรับรู้ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน (Social Role) ของบุคลากรในองค์การ เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถขององค์การ ให้การดำเนินธุรกิจ หรือกิจกรรมขององค์การประสบความสำเร็จ Porter (1990) ได้อธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ของความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ องค์ประกอบ (1) สินค้าหรือบริการมีความเป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะโดดเด่น ยากที่คู่แข่งจะลอกเลียนแบบหรือจัดหามาได้ ผู้ประกอบการอาจมีการพัฒนาสินค้าตลอดเวลา โดยใช้ความรู้ในการพัฒนาสินค้า หรืออาจเป็นการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นการสร้างเทคโนโลยีใหม่เสมอไป แต่อาจเป็นการสร้างบริการใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่าง หรือปรับเปลี่ยนวิธีการเดิม ๆ ทำให้ลูกค้ามีความสะดวกและสามารถเข้าถึงบริการได้ดีขึ้น (2) ต้นทุนเฉลี่ยของดำเนินกิจการทั้งหมดต่ำกว่าคู่แข่ง ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การผลิตสินค้า หรือการจัดจำหน่าย

4. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

Cohen and Uphoff (1981) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร (2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ทั้งนี้ Fornaroff (1980) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้ (1) การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล (2) การดำเนินงาน

(3) การใช้บริการจากโครงการ และ (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ฤวิลาดี บุรีกุล (2551) กล่าวว่า ลักษณะพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการ คือ (1) ต้องมีอิสระภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้เข้าร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม (2) ต้องมีความเสมอภาค บุคคลที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น (3) ต้องมีความสามารถ บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ

5. นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่เน้นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เติบโตที่ยั่งยืนโดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การกำหนดให้ภาคการเกษตรและครัวเรือนเป็นกลุ่มเป้าหมายของการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาการเกษตรให้เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร ฐานทรัพยากรและบริบทของพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นระบบการจัดการตนเองของเกษตรกร และการมีกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ทั้งทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่คุณค่า และเพิ่มช่องทางการตลาด และเชื่อมโยงการค้าด้วยเครือข่ายพันธมิตรและวิสาหกิจเพื่อสังคม พลิกฟื้นโครงสร้างทางสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และช่วยลดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ การนำพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยภาคเอกชน ประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อนรูปแบบประชารัฐ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ยกระดับขีดความสามารถของชุมชน อีกทั้งสามารถพึ่งพาตนเองและจัดการตนเองทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม พร้อมกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่ สร้างสังคมคุณภาพในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษา จัดความสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้เอื้อต่อประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาพื้นที่และการกำกับติดตามเพื่อสร้างธรรมาภิบาลในการทำงานของภาครัฐ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2561)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจฐานรากที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดปริมณฑล รอบกรุงเทพมหานคร 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดสมุทรสาครโดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำกลุ่มอาชีพเศรษฐกิจฐานราก รวมจำนวน 20 คน โดยคัดเลือกจาก 5 จังหวัดๆ ละ 4 คน ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ต้องเป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจฐานราก 2) ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียกับเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล และ 3) ต้องยินยอมเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้

พื้นที่ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาจังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับเครื่องมือเพื่อช่วยในการศึกษาครั้งนี้ คือ การบันทึกเสียง วิธีการจดบันทึก และกล้องบันทึกภาพ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่มีการจดบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่ หนังสือ เอกสารประกอบการบรรยาย เอกสารทางวิชาการ เอกสารของทางราชการ พจนานุกรม งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 20 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะทำการติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ และนัดหมายวัน เวลาสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต โดยผู้วิจัยจะทำการสังเกตจากปฏิกิริยา ท่าทาง รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อหาความสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่เกิดขึ้น (Atthong Suttasat, 2004) เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ด้วยการเปรียบเทียบกับแนวคิดที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดกลุ่ม เชื่อมโยงข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อทำการสรุปผลการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา (Description) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อตอบคำถามของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. การพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล พบว่า

1.1 นโยบายรัฐบาล พบว่า รัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถในการแข่งขันเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว เน้นการนำความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ มาใช้เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ของชุมชน รวมถึงส่งเสริมด้านการตลาดและช่องทางการจำหน่ายสินค้าชุมชน การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น ตลอดจนการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจชุมชน

1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมทุน ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการรณรงค์ให้เกิดสำนึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน การตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเอง อีกทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้บริหารจัดการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองในทุกระดับและทุกมิติ ส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทุนชุมชนเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สร้างกลไกสนับสนุนการทำงานในลักษณะการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

1.3 การพัฒนานวัตกรรม พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการฐานรากให้แก่คนในชุมชนให้มีความรู้ ทักษะที่สำคัญ เพื่อให้มีความพร้อมในการแข่งขันและสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง เช่น การพัฒนานวัตกรรม การจัดการการเงิน การบัญชี การพัฒนานวัตกรรมความเสี่ยง การพัฒนานวัตกรรมในการผลิตสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจผู้บริโภค รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันทาง

การเงินเพื่อเป็นหลักประกันในการลงทุน ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน

1.4 ภาวะผู้นำชุมชน พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม เพราะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีทักษะ มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ รู้จักแบ่งปันถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่ชุมชน เชื่อถือได้ สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของทุกฝ่าย มีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมตนเอง จัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ประสานความร่วมมือในชุมชนและประสานหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดี

1.5 การพัฒนาศักยภาพชุมชน พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีความพร้อมรับมือในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ตรงกับความต้องการและทุนชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้ระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถนำเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และนวัตกรรมชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนให้สามารถดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาประชาชนในพื้นที่ให้เข้าใจระบบเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน

1.6 สร้างองค์ความรู้จากชุมชน พบว่า องค์ความรู้จากชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของชุมชน จึงควรมีการส่งเสริมองค์ความรู้ชุมชน โดยการค้นหาองค์ความรู้ชุมชนที่มาจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประสบการณ์ของชุมชน และภูมิปัญญาต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อรวบรวมเป็นคลังแห่งความรู้หรือคลังแห่งปัญญาในการที่จะนำไปถ่ายทอดแก่ประชาชนในชุมชน จนสามารถนำไปสู่การต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีมูลค่า สร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการความรู้ของชุมชน ทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินงาน และร่วมรับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนใช้พลังชุมชนมาใช้ในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่ชุมชน

1.7 ส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ควรส่งเสริมให้เกิดการนำวัฒนธรรมฐานรากของชุมชนซึ่งเป็นทุนของชุมชนมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรมฐานรากผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนในชุมชน เพื่อสร้างความรู้ซึ่งนำไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อสร้างสร้างสรรคคุณค่าผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชนผ่านวัฒนธรรมฐานรากท้องถิ่นของชุมชน เช่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรในพื้นที่

2. ปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล พบว่า คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจ ขาดการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ขาดความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนานวัตกรรม รวมถึงการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการในการดำเนินงาน การผลิตสินค้าและบริการ ทรัพยากรในการผลิตจากในชุมชนไม่เพียงพอ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตไม่มีความโดดเด่น ขาดสิ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมฐานราก และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐ

3. แนวทางการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล กรุงเทพมหานครพบว่า ควรสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในเศรษฐกิจของชุมชนมากขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรมีการจัดการฝึกอบรมความรู้ทางด้านการพัฒนานวัตกรรมให้แก่คนชุมชน เพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ การสนับสนุนด้านการเงินจากภาครัฐ และการเข้าถึงแหล่งทุน ดอกเบี้ยต่ำ จัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าแบบระยะยาวเพื่อสร้างความความมั่นคงให้แก่ชุมชน และการพัฒนา ช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคที่กว้างขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัด ปริณชิต พบว่า

1.1 นโยบายรัฐบาล พบว่า รัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถในการแข่งขันเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว เน้นการนำความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ มาใช้เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ของชุมชน รวมถึงส่งเสริมด้านการตลาดและช่องทางการจำหน่ายสินค้าชุมชน การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น ตลอดจนการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ นโยบายข้อ 7 การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก (ของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ข้อ 7.1 ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน หัวข้อย่อย 7.1.5 สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน โดยพัฒนา และบูรณาการฐานข้อมูลสนับสนุนการประกอบธุรกิจให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย อาทิ องค์ความรู้ ผลการวิจัยและพัฒนารวมถึงนวัตกรรม สร้างระบบจูงใจให้เกิดความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน ในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งสนับสนุนการยกระดับสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบและรับรองให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (Cabinet Secretariat, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ บุษงา ชัยสุวรรณ พรพรรณ ประจักษ์เนตร และกิริติ คเสนทวา (2019) เรื่อง ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการเมือง/นโยบายการค้า ด้านการค้า และด้านการสื่อสาร มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน ในขณะที่ปัจจัยด้านการเงินมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน

1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ควรต้องส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการวางแผนการพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากร่วมกันกับภาครัฐ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมทุน ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการรณรงค์ให้เกิดสำนึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน การตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเอง อีกทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้บริหารจัดการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองในทุกระดับและทุกมิติ ส่งเสริมให้ชุมชนใช้ทุนชุมชนเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สร้างกลไกสนับสนุนการทำงานในลักษณะการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร (2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ (3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ประสิทธิ์ รักนุ้ย วนิดา เหมือนจันทร์ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และไพรัตน์ ฉิมหาด (2022) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของ

ประชาชนในชุมชนบ้านคลองเปลายืดหลักการพัฒนาแบบองค์รวม ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเป็นส่วนที่สำคัญ

1.3 การพัฒนานวัตกรรม พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการฐานรากให้แก่คนในชุมชนให้มีความรู้ ทักษะที่สำคัญ เพื่อให้มีความพร้อมในการแข่งขันและสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง เช่น การพัฒนานวัตกรรม การจัดการการเงิน การบัญชี การพัฒนานวัตกรรมความเสี่ยง การพัฒนานวัตกรรมในการผลิตสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจผู้บริโภค รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินเพื่อเป็นหลักประกันในการลงทุน ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2559) ได้อธิบายว่า “เศรษฐกิจฐานราก” คือ ระบบ เศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้ง เศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ หทัยชนก คตะสมบุรณ์ (2020) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

1.4 ภาวะผู้นำชุมชน พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม เพราะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีทักษะ มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ รู้จักแบ่งปันถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่ชุมชน เชื่อถือได้ สามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของทุกฝ่าย มีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมตนเอง จัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ประสานความร่วมมือในชุมชนและประสานหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Kouzes and Posner (1997) ได้ทำการวิจัยและสรุปคุณลักษณะสำคัญได้ 4 ประการ คือ (1) จะต้องมีความจริงใจ (Being Honest) ความไวใจที่ว่าจะวัดกันจากสิ่งที่ผู้นำพูดและปฏิบัติ (2) จะต้องสามารถมองไปข้างหน้า (Being Forward-Looking) จะต้องเป็นผู้ที่มองเห็นเป้าหมายที่กำลังจะมุ่งไปและสามารถสื่อภาพของเป้าหมายนั้นให้ทุกคนเห็นได้อย่างชัดเจน (3) จะต้องสามารถชนะใจ (Being Inspiring) และทำให้ทุกคนรู้สึกกระตือรือร้นเกิดพลัง และมีความหวัง และ (4) จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ (Being Competent) คือทำให้ทุกคนเชื่อมั่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ จักรี ศรีจารุเมธิญาณ และพระณัด วทมน (2017) เรื่อง ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาชุมชนผู้นำชุมชนถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่จะระดมพลและทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการบริหาร การพัฒนาหรือร่วม กิจกรรมของชุมชน เพื่อให้การพัฒนานั้นไปสู่จุดมุ่งหมายได้ดียิ่งขึ้น

1.5 การพัฒนาศักยภาพชุมชน พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีความพร้อมรับมือในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ตรงกับความต้องการและทุนชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้ระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถนำเสนอแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และนวัตกรรมชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนให้สามารถดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาประชาชนในพื้นที่ให้เข้าใจระบบเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของสุรสิทธิ์ วิทวารัฐ (2016) เรื่องหลักการพัฒนาชุมชน ว่าเป็น

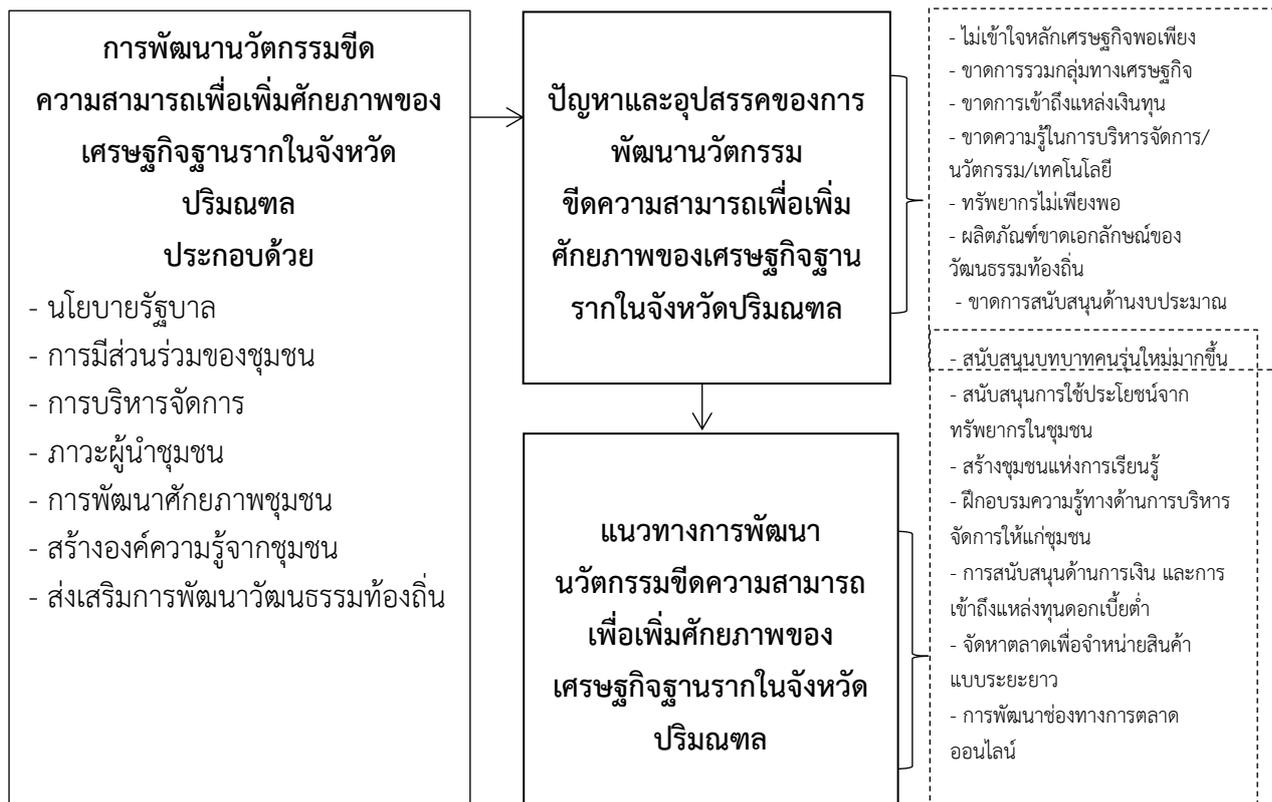
การร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน คนในชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ หรือคนในชุมชนกับภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ การพัฒนาชุมชนเป็นของชุมชน ดำเนินการโดยคนใน ชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน เป็นการให้สิทธิเสรีภาพ อิสระภาพ เสมอภาคในชุมชน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดวิธีการดำรงชีวิตของตนเองและชุมชนได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ประสิทธิ์ รัถนัย วณิช เหมือนจันทร์ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และไพรัตน์ นิมหาด (2022) เรื่องการพัฒนา ศักยภาพของชุมชนบ้านคลองเปลาเพื่อยกระดับขับเคลื่อนภายใต้วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษา พบว่า การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านคลองเปลายึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวม ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญ มีการสนับสนุนเสริม ด้านความรู้และกิจกรรมวัดคลองเปลาสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น ชุมชนบ้านคลองเปลาจะสามารถสร้างความ เข้มแข็งและมีความเป็นไปได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

1.2.6 สร้างองค์ความรู้จากชุมชน พบว่า องค์ความรู้ชุมชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของชุมชน จึงควรมี การส่งเสริมองค์ความรู้ชุมชน โดยการค้นหาองค์ความรู้ชุมชน ที่มาจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประสพการณ์ของ ชุมชน และภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อรวบรวมเป็นคลังแห่งความรู้หรือคลังแห่งปัญญาในการที่จะ นำไปถ่ายทอดแก่ประชาชนในชุมชน จนสามารถนำไปสู่การต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีมูลค่า สร้าง เศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดการความรู้ของชุมชน ทั้งการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินงาน และร่วมรับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง เป็น การส่งเสริมให้ชุมชนใช้พลังชุมชนมาใช้ในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Wiig (1995) สร้างกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ที่เรียกว่า หน้าที่หลักหรือ เสาหลักของการจัดการความรู้ (Pillar Knowledge Management) ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการจัดการความรู้อย่างเข้าใจ โดยแต่ละเสาจะ ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำให้วงจรความรู้ครบถ้วน ซึ่งประกอบด้วยการสร้างความรู้การนำเสนอ ความรู้การใช้ความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ คณะกรรมการการพาณิชย์ และ การอุตสาหกรรม วุฒิสภา (2565) เรื่อง ปัจจัยสู่ความสำเร็จของเศรษฐกิจฐานรากโดยพิจารณาจากนโยบาย การบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชนตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานของรัฐ ควรสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนระหว่างกัน มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาจากจากรุ่นสู่รุ่น รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับ การค้นหาและพัฒนาผู้นำกลุ่มเพื่อให้ผู้นำกลุ่มเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) และเสริมสร้าง ความรู้ให้แก่ผู้นำกลุ่ม และคนรุ่นใหม่ (young generation) อย่างต่อเนื่องและให้ผู้นำได้ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นสู่กลุ่ม ชุมชน และวิสาหกิจ

1.2.7 ส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ควรส่งเสริมให้เกิดการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งเป็นทุนของชุมชนท้องถิ่นผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของปราชญ์ชุมชนให้เข้ามา มีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนในชุมชน เพื่อสร้างความรู้ซึ่งนำไปสู่การรวมกลุ่ม เพื่อสร้างสรรคคุณค่าผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชนผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ เช่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์ (2558) กล่าว ว่า การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องตั้งอยู่บนหลักพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ (1) วิสาหกิจชุมชนเป็น กระบวนการการประกอบกิจการของชุมชนเพื่อให้ชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ (2) การประกอบกิจการต้อง มุ่งเน้นการใช้ภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก (3) มุ่งเน้นการสร้างโอกาส และเพิ่มรายได้ทั้งในระดับครัวเรือน กลุ่มองค์กร เครือข่าย และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุพัตรา คำแหง และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างผู้ประกอบการใหม่ภายใต้วัฒนธรรมฐานราก ผลการศึกษา

เทคโนโลยีและนวัตกรรมมากระดับห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่าที่สามารถก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อย่างเป็นธรรม (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กาญจนา รอดแก้ว ภูซงค์ เสนานุช และรณรงค์ จันใด (2021) เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีดังนี้ (1) การส่งเสริมปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม การส่งเสริมความรู้และกิจกรรมกระตุ้นเศรษฐกิจ (2) การส่งเสริมปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ทุนชุมชน และการพัฒนาและต่อยอดกิจกรรม (3) การส่งเสริมกระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ การสื่อสาร สร้างการรับรู้อย่างยั่งยืน และการส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อการใช้ประโยชน์ (4) การกำหนดเป้าหมายผลผลิตจากการดำเนินการ ได้แก่ การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง และคนในชุมชนมีความสุข และ (5) มาตรการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การจัดหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้และ ทักษะ การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน

สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาวัตกรรมการขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑลนั้น พบว่า นโยบายรัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมในระยะยาว ทั้งการส่งเสริมด้านการตลาด ช่องทางการจำหน่ายสินค้าชุมชน การเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากร และโครงสร้างพื้นฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนากับภาครัฐให้

มากขึ้น ธรรมชาติให้เกิดสำนึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน ให้ประชาชนในชุมชนได้บริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนด้วยตนเอง ผ่านกลไกสนับสนุนการทำงานในลักษณะการส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน การพัฒนานวัตกรรมต้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้ประกอบการฐานรากให้แก่คนในชุมชน รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงิน ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะผู้นำชุมชน ต้องพัฒนาให้มีภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ซื่อสัตย์สุจริต รู้จักแบ่งปันถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของทุกฝ่าย จัดการกับปัญหาได้ดี มีความสามารถในการประสานความร่วมมือ การพัฒนาศักยภาพชุมชน ต้องวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และนวัตกรรมชุมชน การสร้างองค์ความรู้จากชุมชน โดยการค้นหาองค์ความรู้ชุมชน เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประสพการณ์ของชุมชน และภูมิปัญญา เพื่อเป็นคลังแห่งปัญญาที่จะนำไปสู่การต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีมูลค่า ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ของชุมชน การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนในชุมชน นำปราชญ์ชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนในชุมชน ซึ่งปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล คือ ประชาชนไม่เข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจไม่มาก การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ขาดความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนานวัตกรรม การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน ทรัพยากรในการผลิตไม่เพียงพอ ผลิตภัณฑ์ไม่โดดเด่น ขาดเอกลักษณ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐ ซึ่งแนวทางการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล ควรสนับสนุนบทบาทคนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดการฝึกอบรมความรู้ทางด้านการพัฒนานวัตกรรมให้แก่คนชุมชน การสนับสนุนทุน และการเข้าถึงแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ จัดตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าแบบระยะยาว และการพัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคที่กว้างขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรมีนโยบายช่วยเหลือในด้านการเงินแก่กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน และส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ

1.2 ภาครัฐต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ดีขึ้น

1.3 ภาครัฐควรส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาให้ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมชุมชนเพื่อยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพมาตรฐานสู่สากล และมีความหลากหลายวัฒนธรรมฐานรากของท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถจัดการและอยู่กับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

2.2 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดตลาดสำหรับจำหน่ายสินค้าของชุมชนแบบถาวร เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดงานแสดงสินค้า และซื้อขายสินค้าที่มาจากชุมชนให้เป็นที่รู้จัก

2.3 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรถอดบทเรียนการดำเนินงานเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นบทเรียนให้แก่ชุมชนอื่นในจังหวัดปริมณฑลหรือจังหวัดต่าง ๆ นำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นในการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล เพื่อจะได้ข้อมูลในระดับกว้างและลงลึกในรายละเอียดมากขึ้น

3.2 ควรศึกษาการพัฒนาวัตกรรมการผสมผสานระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐในการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล

3.3 ควรศึกษาบทบาทของภาครัฐในการพัฒนานวัตกรรมขีดความสามารถเพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากในจังหวัดปริมณฑล

References

- Burikul, T. (2008). Handbook of participatory public administration of government agencies at the provincial level. Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.
- Cabinet Secretariat. (2022). Policy number 7: Development builds strength from the foundation. Retrieved on March 22, 2022, from <https://www.soc.go.th/wp-content/uploads/2022/01/14-policy-item-7-page-163-180.pdf>.
- Chaisuwan, B, Pornpan Prajaknet and Kirati Khachentawa. (2019). Predicting Success Factors in Promotion. Community Based Economic Development: A Case Study of Border Provinces in the North, the Northeast and the South. Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University, 27(53), 87-108.
- Chaiyo, W. (2013). Model for developing the potential of local leaders and developing new government innovations. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- commerce commission and industry. The Senate. (2022). Factors for the success of the grassroots economy. By considering the policy of integrating government and private agencies according to the 20-year national strategy. Retrieved on March 20, 2022, from <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.
- Community Organization Development Institute. (2016). Promotion of grassroots economic development. Bangkok: Office of Community Organization Procession Support and the Office of Development Communications Community Organization Development Institute (Public Organization).

- Community Organization Development Institute. (2020). Foundation economy. Bangkok: Community Organization Development Institute.
- Division of Trade Strengthening Policy Office of Trade Policy and Strategy Ministry of Commerce.(2021). Report on the study of potential development of community enterprises, social enterprises to raise the level Foundation economy. Nonthaburi: Office of Trade Policy and Strategy Ministry of Commerce.
- Fornaroff, A. (1980). Community involvement in Health System for Primary Health Care. Geneva: World Health Organization.
- Gulick, L., & Urwick, L. (1937). Papers on the science of Administration. New York: Institute of Public Administration.
- Jongwutthiwet, N. (2007). The concept of community development. Bangkok: Department of Community Development. Ministry of the Interior.
- Katasomboon, H. (2020). Community Potential Development for Sustainable Grassroots Economy: A Case Study of Noen Sala Subdistrict, Krok Phra District, Nakhon Sawan Province. *MCU Peace Studies Review Journal*, 8(2), 473-488.
- Khamhaeng, S. et al. (2018). Creating new entrepreneurs under grassroots culture. *Educational Journalism and Human Development*, 2(2), 121-130.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (1997). Ten Lessons for Leaders and Leadership Developers. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 3(3), 3–10.
- Mangkhang, C., et al. (2016). A Study Project of the Royal Project's Knowledge Transfer and Capacity Building for Highland Communities. Chiang Mai: Highland Research and Development Institute (Public Organization).
- Mueang Chumphon District Grassroots Economic Promotion Service Center. (2018). Grassroots economic promotion services. Retrieved on March 23, 2022, from <https://sites.google.com/site/sunysersthkicmeuxngchumphr/>
- News agency, Department of Public Relations. (2018). Meeting of the committee to coordinate and drive the policy of strengthening power.
- Office of the Cabinet Secretariat. (2018). Announcement on National Strategy (2018-2037): Government Gazette. Volume 135, chapter 82 g., page 71.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). Master plan under the national strategy (16) issues: grassroots economy (2018 - 2037). Bangkok: Community Organization Development Institute.
- People's Republic of Nan Province. Retrieved on September 22, 2022, from <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TNECO6103200010007>.
- Porter, M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press: New York.
- Raknui, P. Muenchan, W. Boonrit, S. and Chimad, P. (2022). Potential development of Ban Klong Ple community to raise the level of propulsion under the new way of life in Songkhla

- province. in Hatyai Academic Conference 13th national and international level (p. 1170 - 1180). Songkhla: Hat Yai University.
- Rodkaew, K, Senanuch, P. and Chandai, N. (2021). A study of opinions on policy. Developing the grassroots economy for sustainable development. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Somwattanasak, D. (2015). Community Enterprise. Chainat: Department of Agricultural Extension.
- Sricharumethiyan, C. and t Watthano, T. (2017). Leadership and community development. MCU Peace Studies Review Journal, 6 (Special Issue), 527-538.
- Sub-Committee on Foundation Economic Strategy. (2016). Handbook for development promotion. "Basic Economy". Bangkok: Office of Community Organization Movement Support and Development Communication Office of Community Organization Development Institute (Public Organization).
- Suttasat, A. (2004). Social science research practice. Bangkok: Chao Phraya Printing.
- Taylor, F.W. (2002). The Principles of Scientific Management. New York: Harper.
- Tayoyingyong, Y. (2013). Types of capabilities. Retrieved on March 22, 2022, from <https://www.gotoknow.org/posts/176823>
- Wasi, P. (2015). Methods and Mechanisms for Pracharath Strategies to Strengthen the Grassroots Economy on Principles Sufficiency economy. Nonthaburi: village doctors.
- Wiig, K. M. (1995). Knowledge Management Methods: Practical Approaches to Managing Knowledge. Arlington, TX: Schema Press.
- Wilaiporn, C. (2013). Models for Local Leadership Development and New Government Innovation Development. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University.
- Wittayarat, S. (2016). Principles of mass communication. Bangkok: Suan Rajabhat University Book Center Sunanda.
- Working group for grassroots economic development and Pracharath. (2017). Pracharat Rak Samakkhi Manual. Retrieved on 25 June 2022, from <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER050/GENERAL/DATA0000/00000057.PDF>

